

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

Základní popis území ORP Benešov z hlediska potřeb komunitního plánování sociálních služeb

Mgr. Petra Klvačová Ph.D.

Tento dokument byl zpracován v rámci projektu „Podpora procesu komunitního plánování sociálních a návazných služeb na území ORP Benešov“, CZ.03.2.63/0.0/0.0/16_063/0006550, který je financován z ESF prostřednictvím Operačního programu Zaměstnanost.

leden 2020

zpracovalo: CPKP střední Čechy

Obsah

1	Úvod.....	3
2	Charakteristika ORP Benešov	4
3	Rodiny s dětmi.....	8
3.1	Státní sociální podpora.....	8
3.2	Sociálně-právní ochrana dětí.....	9
4	Senioři, lidé se zdravotním postižením, nezaměstnaní, sociálně vyloučení.....	12
4.1	Sociální práce, opatrovnictví	12
4.2	Příspěvek na péči	15
4.3	Dávky státní sociální podpory	18
4.4	Držitelé průkazu OZP	18
5	Lidé ohrožení sociálním vyloučením.....	20
5.1	Exekuce	20
5.2	Mimořádná okamžitá pomoc	22
5.3	Příspěvek na živobytí.....	23
6	Bydlení	25
6.1	Příspěvek na bydlení	25
6.2	Doplatek na bydlení	26
7	Shrnutí hlavních zjištění	27

1 Úvod

Cílem tohoto textu je popsat dostupné údaje o územním obvodu ORP Benešov z hlediska několika tematických oblastí významných z pohledu komunitního plánování sociálních služeb. Těmito oblastmi zájmu, které se v mnoha ohledech překrývají s kategoriemi aktivit sociální práce a služeb, jsou rodiny s dětmi, lidé se zdravotním postižením a senioři, lidé ohrožení sociálním vyloučením a oblast bydlení.

Údaje (data), s nimiž zde pracujeme, pocházejí z několika zdrojů a v takto ucelené podobě je nelze nalézt nikde jinde. Jsou zde zahrnuta veřejně dostupná data o obyvatelstvu ORP Benešov zpracovávaná Českým statistickým úřadem, statistická data Ministerstva práce a sociálních věcí, např. o počtech příjemců některých sociálních dávek, a data z evidence Odboru sociálních věcí a zdravotnictví (OSVZ) Městského úřadu Benešov, která se týkají počtů klientů v rámci specifických částí agendy tohoto odboru.

Většina shromážděných dat zachycuje období posledních tří až pěti let, takže je možné alespoň zčásti zachytit vývoj dostupných statistik v čase a na základě toho formulovat dílčí závěry. Stejně tak je možné u některých údajů porovnat data za celé území ORP Benešov s daty za samotné město Benešov.

2 Charakteristika ORP Benešov

Správní obvod obce s rozšířenou působností **BENEŠOV** je vymezen územím obcí:

Benešov, Bukovany, Bystřice, Čakov, Čákov, Čerčany, Český Šternberk, Čtyřkoly, Divišov, Drahňovice, Hvězdonice, Chářovice, Chleby, Chlístov, Chocerady, Choratice, Chotýšany, Chrástřany, Kozmice, Krhanice, Krňany, Křečovice, Lešany, Litichovice, Lštění, Maršovice, Mrač, Nespeky, Netvořice, Neveklov, Ostředek, Petroupim, Popovice, Poříčí nad Sázavou, Postupice, Přestavky u Čerčan, Pyšely, Rabyně, Řehenice, Sázava, Soběhrdy, Stranný, Struhařov, Teplýšovice, Tisem, Třebešice, Týnec nad Sázavou, Václavice, Vodslavy, Vranov, Vysoký Újezd, Xaverov.

Zdroj: Český statistický úřad (www.czso.cz).

4

Spádové území středočeské obce s rozšířenou působností Benešov se rozkládá na ploše 69 ha a zahrnuje katastrální území celkem 51 obcí. K 31. 12. 2017 zde žilo celkem 59 740 obyvatel, což činilo 4,4 % obyvatelstva Středočeského kraje (1,352 mil.). Z hlediska rozlohy je ORP Benešov čtvrtou největší ORP ve Středočeském kraji (z celkových 26), co do počtu obyvatel je však devátý, což svědčí o relativně nízké hustotě osídlení v porovnání s ostatními ORP kraje. Počtem obyvatel je ORP Benešov srovnatelná např. s ORP Beroun (60 380), která má však o více než třetinu menší rozlohu (69 003 ha). Naopak ORP Příbram a ORP Rakovník mají jen mírně odlišnou velikost populace (69 944 respektive 55 565 obyvatel), zároveň však mají v porovnání s ORP Benešov výrazně větší rozlohu (79 564 a 89 630 ha).

Město Benešov je s 16 656 obyvateli desátým nejlidnatějším městem Středočeského kraje (z celkových 84). Počtem obyvatel jsou mu nejbližší města Neratovice (16 163) a Rakovník (15 846). Obyvatelstvo města Benešov tvoří více než čtvrtinu (27,9 %) obyvatel celého spádového území ORP Benešov. Formální statut města mají v území ORP ještě obce Bystřice (4 422 obyvatel), Sázava (3 720 obyvatel) a Týnec nad Sázavou (5 715 obyvatel). Celkový podíl městského obyvatelstva tudíž v rámci ORP činí 51,1 %. Blíží se tak podílu městského obyvatelstva v rámci celého Středočeského kraje, který je 52,2 %.

Tabulka 1a: Základní charakteristiky území ORP Benešov (k 31.12.2017)

Obec s rozšířenou působností	Počet obcí	Výměra (ha)	Počet obyvatel celkem	v tom ve věku		
				0–14	15–64	65+
Benešov	51	69 003	59 740	10 160	38 217	11 363

Tabulka 1b: Základní charakteristiky měst v ORP Benešov (k 31.12.2018)

Město	Výměra (ha)	Počet obyvatel celkem	v tom ve věku		
			0–14	15–64	65+
Benešov	4 687	16 656	2 625	10 687	3 344
Týnec nad Sázavou	2 575	5 681	924	3 494	1 263
Bystřice	6 336	4 370	741	2 850	779
Sázava	2 042	3 722	553	2 320	849

Zdroj: ČSÚ – Statistická ročenka Středočeského kraje 2018.

Věkové struktury ORP Benešov a města Benešov vykazují významně nižší podíly nejmladší (0- 15 let) věkové skupiny oproti nejstarší (65 a více let) věkové skupině. Zatímco v případě celého ORP je to 17,0 % ku 19,0 %, v případě města Benešov je to 15,8 % ku 20,0 %. V rámci celého Středočeského kraje činí tyto podíly 17,5 % ku 17,9 %. ORP Benešov i město Benešov tak mají v porovnání s celým krajem relativně nízký podíl obyvatel nejmladší věkové kohorty a naopak vyšší podíl nejstarší kohorty. Totéž platí i pro ostatní menší města ORP s výjimkou Bystřice, kde je poměr téměř vyrovnaný.

5

Tabulka 1c: Demografické charakteristiky ORP Benešov 2016-2018

	2016	2017	2018
Počet obyvatel (k 31. 12.)	59365	59740	60380
Živě narození	636	638	597
Zemřelí celkem	573	648	632
podíl zemřelých na novotvary (%)	28,1	21,3	24,4
podíl zemřelých na nemoci oběhové soustavy (%)	43,5	50,9	48,6
podíl zemřelých na nemoci dýchací soustavy (%)	5,1	6,5	5,1
Přirozený přírůstek obyvatel (narození - zemřelí)	63	-10	-35
Přistěhovalí	1248	1336	1601
Vystěhovalí	927	951	926
Přírůstek obyvatel stěhováním (přistěhovalí - vystěhovalí)	321	385	675
Celkový přírůstek (úbytek) obyvatel	384	375	640
Sňatky	269	262	290
Rozvody	135	156	136
Potraty	226	225	216
Průměrný věk mužů (roky)	40,4	40,6	40,7
Průměrný věk žen (roky)	42,9	43,0	43,2
Podíl obyvatel ve věku 65 a více let (%)	18,5	19,0	19,5
Index stáří (počet osob ve věku 65 a více let na 100 dětí ve věku 0–14 let)	109,7	111,8	113,6

Zdroj: Krajská správa ČSÚ pro Středočeský kraj (www.czso.cz).

Zvolna roste průměrný věk obyvatel území ORP. U mužů činí tento nárůst mezi roky 2016-18 celkem 0,3 roku (ze 40,4 na 40,7), u žen rovněž 0,3 roku (ze 42,9 na 43,2). Spolu s tím stoupá podíl obyvatel ve věku 65 a více let (z 18,5 % v roce 2016 na 19,5 % v roce 2018) a zvyšuje se také celkový index stáří (počet osob ve věku 65 a více let na 100 dětí ve věku 0-14 let), který vzrostl ze 109,7 (2016) na 113,2 (2018). V posledních dvou letech, za které jsou k dispozici statistické údaje (2017 a 2018), se současně projevil záporný přirozený přírůstek obyvatel (narození – zemřelí). To vše svědčí o tom, že populace ORP Benešov postupně stárne.

Tabulka 1d: Statistika nezaměstnanosti ORP Benešov 2016-2018

	2016	2017	2018
Evidovaní uchazeči o zaměstnání	1 039	763	600
z toho dosažitelní (%)	93,3	88,7	87,7
z toho občané se zdravotním postižením (%)	14,9	16,3	14,3
z toho absolventi (%)	4,6	3,4	3,0
z toho osoby s délkou evid. nad 12 měsíců (%)	16,7	14,5	12,2
Volná pracovní místa	800	983	1 173
Počet uchazečů na 1 volné pracovní místo	1,3	0,8	0,5
Podíl nezaměstnaných osob (%) ³⁾	2,51	1,76	1,38

Zdroj: Krajská správa ČSÚ pro Středočeský kraj (www.czso.cz).

Počet uchazečů o zaměstnání evidovaných v ORP Benešov mezi roky 2016 až 2018 výrazně klesl, a sice z 1 039 na 600, tj. o více než 42 %. Současně se mezi evidovanými uchazeči snižoval podíl nejen čerstvých absolventů (ze 4,6 % na 3,0 %) a dlouhodobě nezaměstnaných (nad 12 měsíců) (z 16,7 % na 12,2 %), ale dokonce i občanů se zdravotním postižením (z 14,9 % na 14,3 %), což svědčí o tom, že trh práce v době nízké nezaměstnanosti přijímá i tyto za jiných okolností obtížněji zaměstnatelné skupiny uchazečů.

Statistiky svědčí o tom, že rekordně nízká nezaměstnanost v ČR se projevuje i na úrovni ORP Benešov. Počet volných pracovních míst se zvýšil z 800 na 1 173, tedy téměř o polovinu, naproti tomu počet uchazečů na jedno volné pracovní místo se snížil téměř na třetinu (z 1,3 na 0,5) a podíl nezaměstnaných osob z 2,51 % na 1,38 %.

Tabulka 1e: Bytová výstavba v ORP Benešov 2016-2018

	2016	2017	2018
Dokončené byty	206	161	311
Dokončené byty na 1 000 obyvatel	3,5	2,7	5,2
Podíl bytů dokončených v rodinných domech (%)	79,1	77,6	55,3
Průměrná obytná plocha 1 dokončeného bytu (m ²)	89,7	88,3	71,6

Zdroj: Krajská správa ČSÚ pro Středočeský kraj (www.czso.cz).

Počet dokončených bytů v ORP Benešov zaznamenal v posledních třech sledovaných letech kolísavý vývoj, a to z 206 v roce 2016 přes 161 v roce 2017 na 311 v roce 2018. Na 1000 obyvatel ORP tak připadalo 5,2 nově dokončených bytů, zatímco v roce 2016 to bylo 3,5 a v roce 2017 dokonce pouze 2,7. Přestože se výrazně snížil počet dokončených bytů, které

připadaly na individuální výstavbu, to znamená rodinné domy, stále jim patří nadpoloviční podíl (ze 79,1 % na 55,3 %). Zároveň výrazně poklesla průměrná obytná plocha nově dokončeného bytu (z téměř 90 m² na necelých 72 m²). Všechny tyto výsledky lze přičíst dokončení některých projektů výstavby bytových domů v roce 2018 a je otázkou, zda naznačený trend bude pokračovat i v dalších letech.

3 Rodiny s dětmi

3.1 Státní sociální podpora

V rámci evidence vyplácených sociálních dávek, jejichž adresáty jsou rodiny s dětmi (Tabulka 2), je v námi zkoumaném území patrný v uplynulých letech rozdílný vývoj.

Na rozdíl od přídavku na dítě, kde je možné sledovat jednoznačný pokles průměrného měsíčního počtu vyplácených dávek, u rodičovského příspěvku se jedná spíše o mírný pokles a počet vypláceného porodného naopak až do roku 2018, kdy byl také zaznamenán pokles, rostl. Zatímco počet průměrně měsíčně vyplácených přídaveků na dítě klesl v ORP Benešov mezi roky 2013 až 2018 z 2 169 na 1 110, tj. o 48,8 %, v městě Benešov z 593 na 292, tj. o 50,8 %. Benešov tak měl mírně vyšší podíl na celkovém poklesu než ostatní obce ORP Benešov.

Tabulka 2: Průměrný měsíční počet příjemců dávek státní sociální podpory za sledovaný rok

Typ dávky	Město Benešov						ORP Benešov					
	Rok						Rok					
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Přídavek na dítě	593	591	557	509	413	292	2169	2 120	1 993	1 811	1 519	1 110
Rodičovský příspěvek	470	448	476	435	436	431	1695	1 610	1 600	1 582	1 632	1 651
Porodné	13	23	27	29	39	26	50	60	95	136	105	83

Zdroj: MPSV.

Rovněž počet vyplácených rodičovských příspěvků se snížil, avšak ne tak jednoznačně. Jestliže v roce 2013 bylo v ORP Benešov vypláceno 1 695 rodičovských příspěvků, pak v roce 2018 to bylo 1 651 (tj. o 2,6 % méně). V mezidobí byl však pokles výraznější (2016: 1 582, tj. o 6,7 % méně než v roce 2013), poté počet příjemců opět rostl. V městě Benešov byl pokles příjemců rodičovského příspěvku relativně větší, ze 470 v roce 2013 na 431 v roce 2018, tj. o 8,3 %, i zde však docházelo k výkyvům.

V případě porodného můžeme trend trvajícím do roku 2017 interpretovat celkově jako nárůst, poté však došlo v roce 2018 k prudkému propadu. Zatímco v roce 2013 bylo vypláceno pouze 50 dávek porodného v ORP Benešov a 13 v městě Benešov, v roce 2017 jich bylo 105 pro ORP a 39 pro město Benešov. Za rok 2018 však počty klesly na 83 v ORP Benešov a 26 v městě Benešov, čímž se tyto hodnoty vrátily přibližně o tři roky zpět do roku 2015.

Zatímco vývoj rodičovského příspěvku – setrvalý až v poslední době spíše klesající trend – souvisí nejvíce s vývojem porodnosti. U dalších dvou dávek, které jsou testovány příjmem rodiny (vyplácí se až při nižším příjmu než je 2,7násobek životního minima), svědčí pokles o tom, že s tím, jak klesá nezaměstnanost a roste příjmová úroveň rodin, má na tyto dávky nárok menší počet potenciálních příjemců.

3.2 Sociálně-právní ochrana dětí

Při analýze situace rodin s dětmi a dětí ohrožených sociálně-rizikovými jevy v ORP Benešov se můžeme opřít, mimo jiné, o údaje získané z evidence Odboru sociálních věcí a zdravotnictví MěÚ Benešov (dále OSVZ). Jedná se o data zaznamenaná v rámci projektu Benchmarkingová iniciativa 2005¹ realizovaného Vzdělávacím centrem pro veřejnou správu ČR, o.p.s. (VCVS ČR). Tyto údaje pokrývají období let 2015 až 2017, v němž se Benešov do projektu zapojil, a obsahují souhrnná čísla za celé spádové území ORP.

Za období 2018 a 2019 jsou k dispozici podrobnější data z ročních výkazů OSVZ, které vytváří pro potřeby Ministerstva práce a sociálních věcí (MPSV).

Tabulka 3a: Statistika klientů OSVZ MěÚ Benešov v oblasti sociálně-právní ochrany dětí v období 2015 a 2017 (údaje k 31. 12. daného roku)

	Rok		
	2015	2016	2017
Počet dětí do 18 let ve správním obvodu ORP	11738	11478	11688
Evidovaný počet případů SPOD	3 016	3 246	533
Počet spisů pomocné evidence / Počet "spisů" bez zavedení NOm nebo Om ²	181	0	26
Počet dětí v náhradní rodinné péči	62	49	55
Počet osob vykonávajících náhradní rodinnou péči	64	63	62
Počet dohod o výkonu pěstounské péče uzavřených OSPOD	0	0	0
Počet případů jmenování OSPOD opatrovníkem	0	0	187
Počet dětí umístěných v náhradní péči zařízení pro péči o děti	42	24	28
Počet pořádaných případových konferencí	18	36	25
Počet dětí, u kterých byl soudem či OSPOD stanoven dohled	53	52	35
Počet zásahů v rámci pohotovostní služby OSPOD mimo pracovní dobu	12	6	11
SPOD - celkový počet sociálních šetření	-	831	737
SPOD - celkový počet soudních jednání	-	704	698
Počet klientů kurátora pro děti a mládež	208	169	192

Zdroj: OSVZ MěÚ Benešov – Benchmarkingová iniciativa 2005.

Celkový počet případů sociálně-právní ochrany dětí (SPOD) evidovaných v ORP Benešov se v rozmezí let 2015 až 2017 pohyboval od 3 016 přes 3 246 až po 533 (2017). Výrazný rozdíl mezi roky 2016 a 2017 je patrně způsoben změnou metodiky evidence případů, v jejímž důsledku byla vyřazena převážná část případů, které byly dříve evidovány až do dovršení 18 let věku dítěte, z důvodu jejich neaktivnosti. Od tohoto roku jsou statisticky sledovány pouze „aktivní“ spisy dětí, kterým je k určitému datu poskytována sociálně-právní ochrana. Děti,

¹ Bližší informace o tomto projektu lze nalézt na webu <http://bi2005.cz>.

² Rejstřík Om (Ochrana mládeže) slouží k základní evidenci dětí v péči příslušného OSPOD, rejstřík NOm je určen k pomocné evidenci, např. dětí, které mají trvalé bydliště jinde než v působnosti daného úřadu.

kteře prošly evidencí OSPOD, ale v průběhu roku byly vyřazeny ze základní evidence, nejsou v celkovém počtu případů uvedeny.

V následujících letech počet evidovaných případů SPOD nadále klesá:

Tabulka 3b: Počet klientů OSVZ MěÚ Benešov v oblasti sociálně-právní ochrany dětí v období 2018 a 2019 (údaje k 31. 12. daného roku)

	Evidovaný počet případů ke konci roku	
	2018	2019
Rejstřík Om	328	268
Rejstřík NOm	130	131
Celkem	458	399

Zdroj: OSVZ MěÚ Benešov.

Co se týče náhradní rodinné péče, počet dětí v této péči vykazuje v území ORP Benešov poměrně stabilní úroveň. Z výchozí hodnoty 62 dětí v roce 2015 se po přechodném poklesu na 49 v roce 2016 opět zvýšil na 55 v roce 2017. Ještě stabilnější hodnoty má počet osob, které v ORP Benešov náhradní rodinnou péči vykonávají. Ten v rozmezí sledovaných let pouze mírně klesl, a sice z 64 na 62.

V letech 2018 a 2019 jsme z dostupných dat schopni odlišit různé typy náhradní rodinné péče. Nejčastějším typem je pěstounská péče, následuje svěřením do péče jiné osoby, poručenství s osobní péčí poručníka a pěstounská péče na přechodnou dobu. Celkem se ve sledovaných letech počet dětí v náhradní rodinné péči nejprve snížil na 56 a poté stoupl na 63.

Tabulka 3c: Počet dětí v různých typech náhradní rodinné péče v území ORP Benešov v období 2018 a 2019 (údaje k 31.12. daného roku)

	Počet dětí k 31.12.	
	2018	2019
Pěstounská péče	37	35
Pěstounská péče na přechodnou dobu	1	4
Poručenství s osobní péčí poručníka	3	2
Svěření dítěte do péče jiné osoby	15	22
Celkem	56	63

Zdroj: OSVZ MěÚ Benešov.

V rámci dalšího parametru sledovaného v rámci SPOD, a sice počtu dětí umístěných v náhradní péči zařízení pro péči o děti, je patrný výrazný skok v rozpětí let 2015 a 2016. Zatímco v roce 2015 bylo zaznamenáno 42 případů těchto dětí, o rok později to bylo pouze 24. V dalším roce začal jejich počet opět mírně narůstat, takže na konci roku jich bylo 28.

Za důležitý indikátor lze považovat také vývoj počtu dětí, u kterých byl soudem či OSPOD stanoven dohled. I v tomto ukazateli je možné vysledovat výrazný pokles, a to z 53 v roce 2015 přes 52 v roce 2016 až na 35 v posledním zaznamenaném roce 2017.

U některých ukazatelů SPOD lze vysledovat trend kopírující vývoj celkového počtu dětí do 18 let ve správním obvodu ORP Benešov. Ten byl nejvyšší v roce 2015 (11 738), propadl se v roce 2016 (11 478) a v roce 2017 opět vzrostl (11 688). Stejný vývoj je patrný nejen v případě počtu dětí v náhradní rodinné péči, ale také u počtu pohotovostních zásahů OSPOD mimo pracovní dobu a v neposlední řadě i u celkového počtu klientů kurátora pro děti a mládež (208 v roce 2015, 169 v roce 2016 a 192 v roce 2017). Lze se domnívat, že mezi demografickým vývojem ve sledovaném území a vývojem počtu klientů OSPOD existuje určitá přímá úměra.

V letech 2018 a 2019 nemáme k dispozici porovnání celkového počtu klientů kurátora pro děti a mládež, ale můžeme podrobně rozlišit kategorie řešených problémů těchto klientů (viz. Tabulka 3d). Z uvedené tabulky je patrné, že u všech těchto problémů a z nich vyplývajících opatření došlo k meziročnímu poklesu jejich výskytu. Výjimkou je pouze kategorie Mladiství ve výkonu vazby nebo ve výkonu odnětí svobody, u níž nebyl ani v jednom roce zaznamenán žádný případ. Zatímco u většiny kategorií byl zaznamenán pokles v řádu desítek procent, nejmenší úbytek případů nastal u přestupků, kterých bylo meziročně téměř stejně.

Tabulka 3d: Klienti kurátora pro děti a mládež v území ORP Benešov v období 2018 a 2019 (údaje k 31. 12. daného roku)

	2018	2019
Trestná činnost	20	14
Přestupky	9	8
Výchovné problémy	86	66
Uložená trestní opatření	8	4
Uložená výchovná opatření mladistvým	2	0
Mladiství ve výkonu vazby nebo ve výkonu odnětí svobody	0	0
Opatření uložena dětem mladším 15 let	3	2

Zdroj: OSVZ MěÚ Benešov.

4 Senioři, lidé se zdravotním postižením, nezaměstnaní, sociálně vyloučení

Dalšími cílovými skupinami sociální práce, sociálních služeb a tedy i komunitního plánování sociálních služeb jsou senioři, lidé se zdravotním postižením a lidé ohrožení sociálním vyloučením. Při popisu situace jednotlivých skupin vycházíme z dostupných dat Odboru sociálních věcí a zdravotnictví MěÚ Benešov, ze statistických dat MPSV o příjemcích příspěvku na péči a dávek státní sociální podpory a také z údajů o exekucích, z tzv. mapy exekucí.

4.1 Sociální práce, opatrovnictví

Následující údaje opět vycházejí z dat, která byla shromážděna v rámci projektu Benchmarkingová iniciativa 2005 realizovaného společností VCVS ČR, o.p.s., v době, kdy se do něj město Benešov zapojilo, tedy v letech 2015 až 2017. Data, která máme k dispozici, se týkají některých specifických cílových skupin sociální práce, a sice zvláštních příjemců dávek důchodového pojištění, opatrovanců v rámci institutu veřejného opatrovnictví, ohrožených a vyloučených osob a osob ve výkonu vazby a trestu odnětí svobody.

K zvláštním příjemcům dávky důchodového pojištění patří lidé, kteří jsou ustanoveni se souhlasem poživatele důchodu, popřípadě jeho zákonného zástupce, v případě, že poživatel nemůže z vážných důvodů výplatu této dávky přijímat sám. Počet evidovaných zvláštních příjemců v ORP Benešov byl velmi nízký, ve sledovaném období se pohyboval mezi čtyřmi (2015) a dvěma (2017).

Tabulka 4a: Statistika klientů OSVZ MěÚ Benešov v oblasti vybraných cílových skupin sociální práce v období 2015 až 2017

		Rok		
		2015	2016	2017
Zvláštní příjemce dávky důchodového pojištění	počet správních rozhodnutí	4	5	2
	počet evidovaných	4	5	2
Veřejné opatrovnictví	počet opatrovanců	11	17	14
	z toho počet opatrovanců v pobytových zařízeních	3	5	3
	počty návštěv u opatrovance	353	133	118
	počet sociálních šetření na dožádání ve věci opatrovnictví	-	2	4
Sociální práce - ohrožené a vyloučené osoby	počet spisů	255	244	207
	počet anonymních klientů	28	0	0
	počet sociálních šetření	83	59	151
Sociální kuratel - osoby ve výkonu vazby a trestu odnětí svobody	počet návštěv ve věznicích	12	54	57

Zdroj: OSVZ MěÚ Benešov – Benchmarkingová iniciativa 2005.

Opatrovnictví je jedna z forem zastoupení, kdy je soudem jmenován opatrovník, aby hájil zájmy a práva jiného člověka, který má sníženou schopnost sám právně jednat, a to zpravidla z důvodu některého druhu postižení (duševního, mentálního, těžkého fyzického či smyslového). Povinností opatrovníka je činit právní úkony spolu s opatrovancem, případně za něj. Veřejné opatrovnictví je označením situace, kdy se ze zákona stane opatrovníkem obec, v níž má opatrovanec bydliště. V ORP Benešov se počet lidí, kterým byl stanoven veřejný opatrovník, pohyboval od 11 v roce 2015 přes 17 v roce 2016 po 14 v roce 2017. Přibližně čtvrtina z nich žila v pobytových zařízeních.

Počet spisů OSVZ týkajících se ohrožených a vyloučených osob ve sledovaném období postupně klesl z 255 (2015) na 207 (2017). Naopak počet sociálních šetření zaměřených na tyto klienty vzrostl téměř dvojnásobně – z 83 (2015) na 151 (2017).

Ve stejném období několikanásobně vzrostl počet návštěv sociálního kurátora u osob ve výkonu vazby a výkonu trestu odnětí svobody – z 12 za rok 2015 na 57 v roce 2017. Od roku 2016 narostl úvazek u sociálního kurátora na 1,0, do té doby měl kumulovanou funkci.

Za poslední dva roky (2018 a 2019) máme k dispozici podrobnější rozlišení kategorií klientů sociální práce OSVZ MěÚ Benešov (Tabulka 4b). U většiny kategorií nebyly zaznamenány výraznější meziroční změny počtu klientů. Výjimku tvoří osoby s omezením způsobilosti k právním úkonům, jejichž počet se zvýšil o více než čtvrtinu (ze 14 na 18), dále nezaměstnaní, jejichž počet poklesl ze 185 na 170, tj. o 8 %, a rodiny s dětmi, u nichž naopak došlo k nárůstu na 2,5 násobek (z 13 na 32). Příčinu těchto změn lze jednoznačně rozklíčovat pouze u nezaměstnaných, u kterých souvisí s celkovým poklesem nezaměstnanosti v ČR i v území ORP.

Z dalších dvou sloupců tabulky je patrné, že ve sledovaných letech sociální pracovníci s některými cílovými skupinami pracovali více než s ostatními. V tomto ohledu v obou letech nejvíce vyčnívají osoby ohrožené rizikovým způsobem života, oběti agrese, trestné činnosti a násilí, osoby, které se nacházejí v nejistém či neadekvátním bydlení, a nezaměstnaní. Z hlediska dalších charakteristik se zároveň nejčastěji (ve více než polovině případů) jednalo o osoby neschopné splácet závazky a pohledávky, z nichž velkou část tvořily osoby bez příštířeší, a více než ze čtvrtiny o seniory (65 a více let).

Tabulka 4b: Počty klientů sociální práce v území ORP Benešov v období 2018 a 2019 (údaje k 31. 12. daného roku)

		Počet klientů			
		2018		2019	
		celkem ke konci sledovaného roku	Počet klientů, s nimiž se aktivně ve sledovaném roce pracovalo, kterým byla poskytována registrovaná sociální služba	celkem ke konci sledovaného roku	Počet klientů, s nimiž se aktivně ve sledovaném roce pracovalo, kterým byla poskytována registrovaná sociální služba
Cílová skupina klientů sociální práce	osoby se zdravotním postižením nebo duševním onemocněním	63	39	65	38
	osoby závislé na péči jiné osoby	9	4	8	3
	osoby s různým stupněm omezení / způsobilosti k právním úkonům	14	2	18	17
	osoby ohrožené sociálním vyloučením	122	44	120	42
	osoby ohrožené rizikovým způsobem života	220	81	218	78
	oběti agrese, trestné činnosti a domácího násilí	125	73	121	69
	osoby, které se nacházejí v nejistém či neadekvátním bydlení	188	70	189	67
	nezaměstnaní	185	62	170	58
	imigranti	0	0	0	0
	rodiny s dětmi	13	3	32	4
	anonymní klienti	0	0	X	X
	další skupiny osob neuvedené výše	0	0	0	0
Celkový počet klientů		231	92	225	87
z celkového počtu	repatriace	0	0	0	0
	deportace	0	0	0	0
	senioři (65 let a výše)	49	23	31	24
	osoby neschopné splácet závazky a pohledávky	78	53	85	57
	osoby bez přístřeší (bez domova)	77	48	63	41

Zdroj: OSVZ MěÚ Benešov.

4.2 Příspěvek na péči

Další pohled na strukturu cílové skupiny seniorů a lidí se zdravotním postižením nabízí údaje získané z dat Ministerstva práce a sociálních věcí (MPSV).

V nich je možné rozlišovat mezi příjemci různých typů dávek a dále diferencovat podle pohlaví, věku a stupně závislosti na péči jiné osoby. Data pokrývají období od poloviny roku 2014 až do poloviny roku 2019, takže je možné sledovat také vývoj v čase.

Tabulka 5a: Příjemci PnP dle věku, pohlaví a stupně závislosti (k 6/2019)

		Město Benešov				ORP Benešov			
		Počet příjemců příspěvku na péči				Počet příjemců příspěvku na péči			
Celkem		397				1 583			
z toho	<i>ženy</i>	250				898			
	<i>příjemci ve stupni závislosti a věku</i>	I.	II.	III.	IV.	I.	II.	III.	IV.
	0-7 let	6	0	1	1	26	5	7	6
	8-18 let	14	5	3	4	49	20	11	15
	19-26 let	3	2	2	3	4	8	9	9
	27-65 let	22	26	19	9	101	115	114	77
	66-75 let	22	27	10	3	85	95	68	29
	76-85 let	35	39	22	12	124	121	88	50
	86 a více let	38	23	34	12	96	119	89	43

Zdroj: MPSV.

Nejprve se zaměříme na nejnovější dostupná data o příjemcích příspěvku na péči (PnP) (Tabulka 5). V polovině roku 2019 bylo v celém ORP evidováno 1 583 příjemců PnP, z nichž téměř tři pětiny tvořily ženy (898, tj. 58 %). Čtvrtina příjemců PnP (397, tj. 25 %) měla trvalé bydliště v Benešově, přičemž v této skupině převažovaly ženy ještě výrazněji (250, tj. 63 %). Zastoupení příslušníků starších věkových kohort (nad 66 let) mezi příjemci PnP z řad obyvatel města Benešov (277, tj. 69,8 %) je významně vyšší než mezi příjemci v rámci celého ORP (1 007, tj. 63,6 %).

V porovnání s věkovými kohortami seniorů jsou děti a mladí lidé do 26 let mezi příjemci PnP početně mnohem méně zastoupeni. V rámci celé ORP tvořili příjemci do 26 let pouze 10,7 % (169), v samotném Benešově to bylo 11,1 % (44). V městě Benešov i v celém ORP byli nejpočetnější příjemci PnP v I. stupni závislosti (140 respektive 485), kteří tvořili 35,3 % (Benešov) a 30,6 % (ORP) všech příjemců. V rámci města Benešov i ORP byli druzí nejčastější příjemci II. stupně (122 respektive 483) následovaní III. stupně (91 respektive 386). Nejméně častý byl tedy, podle očekávání, IV. stupeň (44 v Benešově a 229 v celém ORP).

Ze srovnání posledních čtyř sledovaných období (Tabulky 6a a 6b), za něž jsou statistiky MPSV dostupné, vyplývá, že počet příjemců PnP v rámci města Benešov i celého ORP dlouhodobě roste. Konkrétně mezi obyvateli Benešova stoupl z 377 ke konci roku 2014 na 397 v polovině roku 2019. Za období od konce roku 2014, kam sahají nejstarší dostupná data, počet příjemců stoupl dokonce o 60, tedy o 18 %. Za stejné období se zvýšil v celém ORP Benešov počet příjemců z 1 385 na 1 583, tj. o 14,3 %. V obou územích, jak v městě Benešov, tak i v celém ORP, roste mezi příjemci podíl mužů, a to z 34 % na konci roku 2016 na 37 % v polovině roku 2019, respektive ze 42 % na více než 43 % za stejné období v rámci celého ORP. Přesto jsou ženy stále zastoupeny více, což je dáno jejich významně vyšším podílem v nejstarších věkových kohortách.

Tabulka 6a: Vývoj počtu příjemců příspěvku na péči v období 12/2016 až 06/2019 v území města Benešov

		Měsíc															
		12/2016				12/2017				6/2018				6/2019			
Celkem		377				376				385				397			
z toho	ženy	249				235				244				250			
	příjemci ve stupni závislosti a věku	I.	II.	III.	IV.	I.	II.	III.	IV.	I.	II.	III.	IV.	I.	II.	III.	IV.
	0-7 let	5	5	4	1	6	1	1	3	7	0	1	3	6	0	1	1
	8-18 let	3	3	4	6	12	5	4	3	13	6	3	3	14	5	3	4
	19-26 let	11	9	8	3	1	2	2	5	1	2	3	5	3	2	2	3
	27-65 let	22	28	16	6	20	23	20	6	22	24	19	5	22	26	19	9
	66-75 let	37	36	22	12	15	19	17	7	20	23	17	3	22	27	10	3
	76-85 let	44	33	25	12	48	34	13	12	43	30	13	15	35	39	22	12
	86 a více let	7	6	7	2	27	36	26	8	34	35	30	5	38	23	34	12
Celkem		129	120	86	42	129	120	83	44	140	120	86	39	140	122	91	44

Zdroj: MPSV.

Příspěvek na péči I. stupně je dlouhodobě nejčastěji pobíraným příspěvkem jak v rámci Benešova, tak i celého území ORP. Stejně tak z dlouhodobého hlediska platí, že mezi příjemci z řad obyvatel Benešova i ORP je druhým nejčastějším příspěvkem II. stupně. Pouze v rámci ORP dochází ke konci sledovaného období k výraznému srovnávání podílů mezi příjemci příspěvku I. a II. stupně, a to v poměru 485 ku 483, tzn. s rozdílem pouhého půl procenta.

Tabulka 6b: Vývoj počtu příjemců příspěvku na péči v období 12/2015 až 06/2018 v územním obvodu ORP Benešov

		Měsíc															
		12/2016				12/2017				6/2018				6/2019			
Celkem		1527				1 527				1 533				1 583			
z toho	ženy	888				891				884				898			
	příjemci ve stupni závislosti a věku	I.	II.	III.	IV.	I.	II.	III.	IV.	I.	II.	III.	IV.	I.	II.	III.	IV.
	0-7 let	17	11	4	8	25	11	3	10	26	7	5	9	26	5	7	6
	8-18 let	47	18	13	11	47	15	13	9	51	17	11	13	49	20	11	15
	19-26 let	2	8	12	14	2	10	8	14	2	9	11	11	4	8	9	9
	27-65 let	115	130	96	59	99	111	114	75	102	115	113	75	101	115	114	77
	66-75 let	68	83	57	22	73	83	63	26	81	84	66	23	85	95	68	29
	76-85 let	136	122	84	41	138	111	86	43	134	109	79	42	124	121	88	50
	86 a více let	106	107	89	47	90	119	84	45	95	117	88	38	96	119	89	43
Celkem		491	479	355	202	474	460	371	222	491	458	373	211	485	483	386	229

Zdroj: MPSV.

Data MPSV o příjemcích PnP rozlišují také mezi příjemci žijícími v pobytových zařízeních a těmi, kteří žijí v domácím prostředí, z nichž někteří jsou v péči neformálních pečujících:

Tabulka 5b: Srovnání vývoje podílu příjemců PnP, kteří žijí v pobytových zařízeních v městě Benešov a v celém ORP Benešov, v období 12/2014 až 6/2019

17

Měsíc nároku	Počet příjemců příspěvku na péči s trvalým pobytem v městě Benešov		Počet příjemců příspěvku na péči s trvalým pobytem v územním obvodu ORP Benešov	
	celkem	z toho v pobytových zařízeních*	celkem	z toho v pobytových zařízeních*
12/2014	337	66 (19,6 %)	1 385	284 (20,5 %)
12/2015	342	71 (20,8 %)	1 422	294 (20,7 %)
12/2016	377	76 (20,2 %)	1 527	325 (21,3 %)
12/2017	376	76 (20,2 %)	1 527	321 (21,0 %)
12/2018	402	81 (20,1 %)	1 574	405 (25,7 %)
6/2019	397	74 (18,6 %)	1 583	411 (26,0 %)

Zdroj: MPSV.

* Zahrnuje domovy pro seniory, domovy se zvláštním režimem, domovy pro osoby se ZP, týdenní stacionáře, chráněné bydlení, azylové domy, domy na půl cesty a sociální služby poskytované v lůžkových zdravotnických zařízeních.

Zatímco v městě Benešov došlo mezi příjemci příspěvku na péči v uplynulých pěti letech k mírnému poklesu podílu těch, kteří žijí v pobytových zařízeních (z 19,6 % na 18,5 %), v rámci celého území ORP je možné sledovat opačný trend (nárůst z 20,5 % na 26,0 %). Tento vývoj je z velké části způsoben navýšením kapacit pobytových zařízení v území mimo město Benešov, které jen v rozmezí let 2017 a 2018 činilo 84 lůžek. Hlavní měrou se na něm podílela zařízení Alzheimer Home Pyšely (nárůst o 35 lůžek) a Sen pro Sen Javorník (nárůst o 32 lůžek).

4.3 Dávky státní sociální podpory

Stejně jako počet příjemců příspěvku na péči roste také počet příjemců příspěvku na mobilitu (Tabulka 7). V rámci Benešova stoupl v období 2014 až 2018 o 11,7 %, v ORP činí tento nárůst dokonce 16,4 %, což je dáno většími vzdálenostmi pro dojíždění mimo okresní město s velkou koncentrací služeb. Naopak počet vyplacených příspěvků na zvláštní pomůcku podle údajů MPSV meziročně výrazně kolísá. Zatímco v rámci města Benešov lze hovořit, s výjimkou posledního roku, o souvislém nárůstu, v rámci celého ORP byl zaznamenán nejprve nárůst a poté již dva roky trvající pokles.

Tabulka 7: Průměrný měsíční počet příjemců dávek státní sociální podpory za sledovaný rok

Typ dávky	Město Benešov					ORP Benešov				
	Rok					Rok				
	2014	2015	2016	2017	2018	2014	2015	2016	2017	2018
Příspěvek na zvláštní pomůcku	3	7	7	11	9	16	33	36	35	25
Příspěvek na mobilitu	257	269	278	286	287	835	890	927	961	972

Zdroj: MPSV.

V rámci města Benešov bylo nejvíce příspěvků na zvláštní pomůcku vyplaceno v roce 2017 (11), v celém ORP kulminovalo čerpání tohoto příspěvku již v roce 2016 (36). V případě ORP je pokles za poslední dva roky citelný – z 36 na 25, tj. o více než 30 %.

18

4.4 Držitelé průkazu OZP

V obou sledovaných územích, městě Benešov i ORP Benešov, počet držitelů průkazů OZP v průběhu let 2015 až 2018 postupně narůstal. Početně nejvýraznější skupinou jsou držitelé průkazu ZTP. Jejich počet stoupl mezi roky 2015-18 v městě Benešov z 216 na 257 (tj. o 18,9 %), v celém ORP pak ze 736 na 860 (tj. o 16,8 %). Nárůst je tedy vyšší v rámci Benešova než celého ORP.

Tabulka 8: Vývoj počtu držitelů průkazu OZP podle jednotlivých kategorií v letech 2015 až 2018

Typ průkazu		Město Benešov											
		Počet držitelů průkazů ke konci roku											
		2015			2016			2017			2018		
		TP	ZTP	ZTP/P	TP	ZTP	ZTP/P	TP	ZTP	ZTP/P	TP	ZTP	ZTP/P
Věk držitele	0 - 7 let	0	1	4	0	1	3	0	0	3	0	0	1
	8 - 18 let	0	3	7	0	3	12	0	3	12	0	3	8
	19 - 26 let	0	1	9	0	2	9	0	2	6	1	3	8
	27 - 65 let	9	67	46	12	66	41	21	70	44	25	61	40
	66 - 75 let	5	66	14	8	62	16	11	64	17	11	67	18
	76 - 85 let	5	56	9	7	68	8	7	71	8	9	78	12
	86 a více let	2	22	2	2	27	2	3	40	2	4	45	3
Celkem		21	216	91	29	229	91	42	250	92	50	257	90

		ORP Benešov											
		Počet držitelů průkazů ke konci roku											
		2015			2016			2017			2018		
Typ průkazu		TP	ZTP	ZTP/P	TP	ZTP	ZTP/P	TP	ZTP	ZTP/P	TP	ZTP	ZTP/P
Věk držitele	0 - 7 let	0	3	13	0	3	13	1	5	13	1	3	8
	8 - 18 let	1	8	27	1	8	30	1	7	29	3	9	31
	19 - 26 let	0	9	36	0	8	35	1	7	34	2	8	33
	27 - 65 let	36	252	276	55	239	275	66	256	277	75	256	273
	66 - 75 let	21	227	45	24	219	53	33	237	60	37	251	70
	76 - 85 let	7	175	33	15	195	36	19	214	36	25	221	42
	86 a více let	2	62	11	4	75	11	6	98	14	8	112	15
Celkem		67	736	441	99	747	453	127	824	463	151	860	472

Zdroj: MPSV.

Nejpočetnější skupinou držitelů průkazů OZP je střední věková kategorie (27-65 let), což je však dáno také jejím širokým věkovým rozpětím. Pokud bychom tuto skupinu rozdělili do menších věkových kohort a porovnali je se zbytkem tabulky, pravděpodobně by se ukázalo, že největší výskyt průkazů OZP je ve skutečnosti u příslušníků starších věkových skupin v rozpětí 66 až 85 let.

5 Lidé ohrožení sociálním vyloučením

5.1 Exekuce

Pohled na osoby s nesplacenými závazky nabízí statistika exekucí v městech Benešov (Tabulka 9a), Týnec nad Sázavou (9b), Sázava (9c) a v celém území ORP Benešov (Tabulka 9d). Tato data jsou k dispozici na webových stránkách projektu mapaexekuci.cz. Projekt čerpá z centrální evidence exekucí, kterou spravuje Exekutorská komora ČR.³ Součástí projektu je rovněž dluhové poradenství.

Tabulka 9a: Statistika exekucí v území města Benešov

EXEKUCE OBEC BENEŠOV	2017	2016
Podíl osob v exekuci	8,85%	9,11%
Meziroční změna počtu osob v exekuci	-2,80%	
Průměrný počet exekucí na osobu	5,1	5,4
Průměrná jistina na osobu	261 279,- Kč	312 587,- Kč
Medián jistiny na osobu	103 004,- Kč	
Počet osob v exekuci	1 235	1 271
Celkový počet exekucí	6 245	6 821
Podíly dle věku		
Podíl dětí a mladistvých	1%	
Podíl osob ve věku 18 až 29 let	12%	
Podíl seniorů (+ 65 let)	8%	
Podíly dle počtu exekucí		
Podíl osob s 1 exekucí	32%	
Podíl osob s 2 exekucemi	13%	
Podíl osob s 3-9 exekucemi	39%	
Podíl osob s 10-29 exekucemi	16%	
Podíl osob s 30 a více exekucemi	0%	

Zdroj: Mapa exekucí (www.mapaexekuci.cz).

³ Poslední dostupná data se týkají roku 2017. Za rok 2018 odmítla Exekutorská komora ČR dát aktualizovaná data v rozdělení za jednotlivé obce a správní obvody pro projekt Mapa exekucí k dispozici.

Tabulka 9b: Statistika exekucí v území města Týnec nad Sázavou

EXEKUCE OBEC TÝNEC NAD SÁZAVOU	2017	2016
Podíl osob v exekuci	6,78%	7,12%
Meziroční změna počtu osob v exekuci	-4,70%	
Průměrný počet exekucí na osobu	5,1	4,9
Průměrná jistina na osobu	382 134,- Kč	459 130,- Kč
Medián jistiny na osobu	104 210,- Kč	
Počet osob v exekuci	323	339
Celkový počet exekucí	1 642	1 660
Podíly dle věku		
Podíl dětí a mladistvých	0%	
Podíl osob ve věku 18 až 29 let	12%	
Podíl seniorů (+ 65 let)	6%	
Podíly dle počtu exekucí		
Podíl osob s 1 exekucí	33%	
Podíl osob s 2 exekucemi	8%	
Podíl osob s 3-9 exekucemi	44%	
Podíl osob s 10-29 exekucemi	14%	
Podíl osob s 30 a více exekucemi	1%	

Zdroj: Mapa exekucí (www.mapaexekuci.cz).

Tabulka 9b: Statistika exekucí v území města Sázava

EXEKUCE OBEC SÁZAVA	2017	2016
Podíl osob v exekuci	10,46%	9,93%
Meziroční změna počtu osob v exekuci	+5,40%	
Průměrný počet exekucí na osobu	5,0	5,6
Průměrná jistina na osobu	228 908,- Kč	339 246,- Kč
Medián jistiny na osobu	143 349,- Kč	
Počet osob v exekuci	334	317
Celkový počet exekucí	1 673	1 783
Podíly dle věku		
Podíl dětí a mladistvých	1%	
Podíl osob ve věku 18 až 29 let	12%	
Podíl seniorů (+ 65 let)	4%	
Podíly dle počtu exekucí		
Podíl osob s 1 exekucí	32%	
Podíl osob s 2 exekucemi	12%	
Podíl osob s 3-9 exekucemi	42%	
Podíl osob s 10-29 exekucemi	13%	
Podíl osob s 30 a více exekucemi	1%	

Zdroj: Mapa exekucí (www.mapaexekuci.cz).

Tabulka 9b: Statistika exekucí v územním obvodu ORP Benešov

EXEKUCE ORP BENEŠOV	2017	2016
Podíl osob v exekuci	7,52%	7,43%
Meziroční změna počtu osob v exekuci	1,20%	
Průměrný počet exekucí na osobu	5,1	5
Průměrná jistina na osobu	279 058,- Kč	390,262,- Kč
Medián jistiny na osobu	110 074,- Kč	
Počet osob v exekuci	3 694	3 651
Celkový počet exekucí	18 718	18 375
Podíly dle věku		
Podíl dětí a mladistvých	1%	
Podíl osob ve věku 18 až 29 let	12%	
Podíl seniorů (+ 65 let)	7%	
Podíly dle počtu exekucí		
Podíl osob s 1 exekucí	32%	
Podíl osob s 2 exekucemi	13%	
Podíl osob s 3-9 exekucemi	41%	
Podíl osob s 10-29 exekucemi	14%	
Podíl osob s 30 a více exekucemi	1%	

Zdroj: Mapa exekucí (www.mapaexekuci.cz).

Z údajů za dílčí sledovaná území, tedy města s pověřeným obecním úřadem Benešov, Týnec nad Sázavou a Sázava a celé území ORP Benešov, vyplývá, že v městě Benešov bylo v rozmezí let 2016 a 2017, která Mapa exekucí obsahuje, v exekuci přibližně 9 %, v Týnci nad Sázavou 7 %, v Sázavě 10 % a v rámci ORP v průměru 7,5 % obyvatel. Meziročně tyto podíly, stejně jako většina dalších ukazatelů, v Benešově a Týnci nad Sázavou mírně klesaly, naopak v Sázavě a v celém ORP stouply. Největší podíl z lidí v exekuci tvořili ve všech sledovaných územích ti, kteří měli nikoli 1, ale 3 až 9 exekucí současně. V Týnci nad Sázavou, Sázavě i v celém území ORP se to týkalo v roce 2017 více než 40 % lidí v exekuci, v Benešově byl tento podíl jen o málo nižší.

5.2 Mimořádná okamžitá pomoc

Ze statistik získaných z MPSV je možné získat další úhel pohledu na lidi v obtížné finanční situaci v námi sledovaných územích, a sice prostřednictvím statistiky vyplacených sociálních dávek zaměřených na tuto cílovou skupinu. Prvním typem z nich jsou dávky mimořádné okamžité pomoci (Tabulka 10). Z ní je patrné, že celkový počet těchto dávek, které byly vyplaceny v rozmezí let 2015 až 2018, postupně výrazně klesá, a to na úrovni města Benešov i celého území ORP. Zatímco v roce 2015 bylo v městě Benešov vyplaceno 65 takových dávek, v roce 2018 to bylo jen 37, tedy o 43 % méně. V rámci ORP je klesající trend o něco méně

výrazný, přesto však také silný. Hodnota vyplacených dávek v roce 2018 (91) tvoří méně než čtyři pětiny počtu z roku 2015 (115).

Tabulka 10: Počet vyplacených dávek mimořádné okamžité pomoci ve sledovaném roce

		Město Benešov				ORP Benešov			
		Rok				Rok			
		2015	2016	2017	2018	2015	2016	2017	2018
Celkem		65	65	47	37	115	140	112	91
z toho	- újma na zdraví (§ 2, odst. 3 zákona**)	4	5	1	1	5	13	7	1
	- vážná mimořádná událost (§ 2, odst. 4)	0	1	0	0	1	1	0	0
	- jednorázový výdaj (§ 2, odst. 5a)	45	31	26	23	68	71	58	52
	- předměty dlouhodobé potřeby (§ 2, odst. 5b)	3	4	2	1	6	6	6	3
	- činnosti dítěte (§ 2, odst. 5c)	5	2	1	0	11	6	6	7
	- sociální vyloučení (§ 2, odst. 6)	8	22	17	12	24	43	35	28

Zdroj: MPSV.

Stabilně nejčastějším důvodem vyplacení mimořádné okamžité pomoci byl „jednorázový výdaj“, tedy příspěvek na neplánované či neodkladné výdaje. Druhým nejčastějším důvodem vyplacení této dávky bylo „sociální vyloučení“. V dalších typech důvodů se město Benešov a ORP mírně rozcházejí. V ORP byly třetím nejčastějším důvodem „činnosti dítěte“, tedy dávka pokrývající například platby na kroužky a volnočasové aktivity dětí z rodin v obtížné finanční situaci. V městě Benešov to byla „újma na zdraví“. V městě byly na čtvrtém místě „předměty dlouhodobé spotřeby“, v ORP „újma na zdraví“. Nejmenší počet dávek je vyplácen z důvodu „vážné mimořádné události“.

Co se týče vývoje v čase, stejně jako klesá celkový počet vyplacených dávek mimořádné okamžité pomoci, klesají také jejich počty v rámci dílčích kategorií. Relativně nejméně je pokles patrný v rámci ORP v kategoriích „činnosti dítěte“ a „předměty dlouhodobé spotřeby“, naopak dávky z důvodu „újmy na zdraví“ a „vážné mimořádné události“ téměř vymizely.

5.3 Příspěvek na živobytí

Příspěvek na živobytí je základní dávka pomoci v hmotné nouzi, která řeší nedostatečný příjem osoby/společně posuzovaných osob. Okruh společně posuzovaných osob je dán zákonem o životním a existenčním minimu. Nárok na příspěvek na živobytí vzniká osobě či rodině, pokud po odečtení přiměřených nákladů na bydlení nedosahuje příjem této osoby či rodiny částky živobytí.

Částka živobytí je stanovena pro každou osobu individuálně, a to na základě hodnocení její snahy a možností. Pro stanovení živobytí okruhu společně posuzovaných osob se jednotlivé částky živobytí osob sčítají. Částka živobytí se odvíjí od částek existenčního a životního minima.

Tabulka 11a: Počet vyplacených příspěvků na živobytí ve sledovaném roce

Typ dávky	Město Benešov				ORP Benešov			
	2015	2016	2017	2018	2015	2016	2017	2018
Příspěvek na živobytí	91	83	64	47	241	201	155	114

Zdroj: MPSV.

Počet obyvatel města Benešov a celého území ORP Benešov, kteří patřili k příjemcům příspěvku na živobytí, v uplynulých letech poměrně výrazně klesal. V rámci Benešova došlo v období 2015 až 2018 k poklesu o 48,4 % (z 91 na 47), v celém ORP se jejich počet snížil na méně než polovinu, konkrétně o 52,7 % (z 241 na 114). Ruku v ruce s tím se také zmenšil počet společně posuzovaných osob pro přiznání nároku na tento příspěvek (Tabulka 11b), a to v rámci Benešova ze 179 na 85 (tj. o více než polovinu), v celém ORP ze 494 na 207 (tj. o 58 %).

Tabulka 11b: Průměrný měsíční počet společně posuzovaných osob

Typ dávky	Město Benešov				ORP Benešov			
	2015	2016	2017	2018	2015	2016	2017	2018
Příspěvek na živobytí	179	166	117	85	494	411	281	207

Zdroj: MPSV.

Pravděpodobným vysvětlením tohoto trendu může být souvislost s klesající nezaměstnaností, která přináší i sociálně nejslabším skupinám obyvatel možnost příjmů, díky nimž mohou opustit kategorii, pro kterou je příspěvek na živobytí coby poslední záchrana určen.

6 Bydlení

Poslední zde rozebíranou oblastí, v níž se setkává zájem sociální práce ze strany OSVZ, poskytovatelů sociálních služeb a komunitního plánování, je oblast bydlení.

6.1 Příspěvek na bydlení

Jeden z relevantních pohledů na problematiku bydlení v městě Benešov a ORP Benešov. představují statistiky MPSV týkající se čerpání příspěvku na bydlení. Z nich vyplývá, že celkový počet vyplacených dávek v obou územích postupně klesá. Od roku 2014 do roku 2018 se v městě Benešov snížil počet měsíčně vyplacených příspěvků na bydlení z 264 na 204, to znamená o téměř 23 %, zatímco v celém ORP došlo k poklesu z 539 na 450, tj. o necelých 17 %.

Tabulka 12: Průměrný měsíční počet příjemců příspěvku na bydlení za sledovaný rok

Typ dávky		Město Benešov					ORP Benešov				
		Rok					Rok				
		2014	2015	2016	2017	2018	2014	2015	2016	2017	2018
Příspěvek na bydlení		264	283	269	231	204	539	564	554	497	450
z toho podle	<i>vztahu k bytu</i>										
	nájemce	214	234	221	193	172	330	360	360	325	302
	člen družstva	14	13	11	7	4	42	37	32	22	16
	vlastník	36	36	37	31	28	167	167	161	146	130
	manžel vlastníka	0	0	0	0	0	0	0	1	4	2
	<i>počtu spol. posuzovaných osob</i>										
	1	107	113	113	111	109	186	197	208	194	197
	2	74	82	77	56	42	145	153	145	118	97
	3	49	57	55	44	35	116	128	123	116	95
	4	23	22	18	15	13	70	66	59	54	46
	5	7	7	5	5	3	15	16	17	15	12
6 a více	4	2	1	0	2	7	4	2	0	3	

Zdroj: MPSV.

Největší část příspěvků v městě Benešov, více než čtyři pětiny, byla v roce 2018 vyplacena osobám, které jsou vůči majiteli bytu v nájemním vztahu. Přitom tento podíl během sledovaného období postupně narůstá. V rámci celého ORP jsou počty příjemců nájemců bytů a těch, kteří bydlí ve vlastním bytě, mnohem vyrovnanější. Je to dáno na jedné straně větší hustotou nájemního bydlení ve městě a na druhé straně větším podílem individuálního vlastnického bydlení (rodinných domů) mimo město.

Nejčastější kategorií žadatelů o příspěvek na bydlení jsou lidé, kteří jsou posuzováni samostatně, to znamená většinou ti, kteří žijí v bytě či domě, na který pobírají dávku, sami.

Druhé v pořadí jsou v městě Benešov i v rámci celého ORP společně posuzované dvojice, tedy zpravidla páry obývající společně byt či dům. Obecně lze říci, že s rostoucím počtem společně posuzovaných osob klesá počet vyplácených dávek. Potvrzuje se tím obecný předpoklad, že s rostoucím počtem členů domácnosti roste její příjem (z výdělečné činnosti, důchodů či sociálních dávek) do té míry, že příspěvek na bydlení přestává být pro tyto domácnosti nutný a nárokovatelný. A naopak, nejvíce potřební jsou v tomto ohledu ti, kteří žijí pouze z jednoho příjmu.

6.2 Doplatek na bydlení

Doplatek na bydlení je sociální dávkou, která je vyplácená tehdy, pokud ani příspěvek na bydlení nepostačuje k pokrytí nákladů jednotlivce nebo společně posuzovaných osob na zajištění bydlení. Jedná se o dávku pomoci v hmotné nouzi. Výše doplatku na bydlení je stanovena tak, aby po zaplacení odůvodněných nákladů na bydlení (tj. nájmu, služeb s bydlením spojených a nákladů za dodávky energií) zůstala osobě či rodině částka živobytí.

Také v případě doplatku na bydlení lze pozorovat pokles počtu vyplácených dávek, a to jak v městě Benešov, tak i v celém území ORP, a to mezi roky 2015 a 2018 přibližně o dvě pětiny respektive téměř polovinu (ze 44 na 27 a ze 113 na 59).

Tabulka 13a: Počet vyplácených doplatků na bydlení ve sledovaném roce

26

Typ dávky	Město Benešov				ORP Benešov			
	2015	2016	2017	2018	2015	2016	2017	2018
Doplatek na bydlení	44	43	36	27	113	98	78	59

Zdroj: MPSV.

Tabulka 13b: Průměrný měsíční počet společně posuzovaných osob

Typ dávky	Město Benešov				ORP Benešov			
	2015	2016	2017	2018	2015	2016	2017	2018
Doplatek na bydlení	72	77	61	38	231	182	127	98

Zdroj: MPSV.

Vývoji počtu vyplácených doplatků na bydlení (Tabulka 13a) odpovídal také vývoj počtu společně posuzovaných osob, kterým byla tato dávka vyplácena (Tabulka 13b). V městě Benešov klesl jejich počet ze 72 na 38, zatímco v celém území ORP dokonce z 231 na 98.

7 Shrnutí hlavních zjištění

- Počet příjemců přídatku na dítě se v rozmezí let 2013 až 2018 snížil v obou porovnávaných územích (město Benešov a ORP Benešov) téměř na polovinu. V případě rodičovských příspěvků, které nejsou vázány na příjmovou situaci rodiny (násobek životního minima), se pokles neprojevil tak výrazně, činil pouze 2,6 %, respektive 8,3 %.
- Počet dětí v náhradní rodinné péči v ORP Benešov kolísal mezi 62 v roce 2015, 55 v roce 2017, 56 v roce 2018 a 63 v roce 2019.
- Počet klientů kurátora pro děti a mládež se pohyboval mezi 208 v roce 2015 a 192 v roce 2017. Nejčastějším typem problémů řešeným kurátorem pro děti a mládež byly v letech 2018 a 2019 výchovné problémy.
- Mezi roky 2018 až 2019 významně poklesl počet klientů sociálních pracovníků OSVZ Benešov z řad nezaměstnaných, naopak stoupl počet klientů se změněnou způsobilostí k právním úkonům a také klientů z řad rodin s dětmi.
- Počet veřejných opatrovanců v ORP Benešov se zvýšil z 11 v roce 2015 na 14 v roce 2017, ve stejné době však klesl počet návštěv u opatrovanců z 353 na 118.
- V polovině roku 2019 bylo v celém ORP evidováno 1 583 příjemců PnP, z nichž téměř tři pětiny tvořily ženy (898, tj. 58 %). Čtvrtina příjemců PnP (397, tj. 25 %) měla trvalé bydliště v Benešově.
- V městě Benešov i v celém ORP byly nejpočetnější příjemci PnP v I. stupni závislosti (140 respektive 485), kteří tak tvořili 35,3 % (Benešov) a 30,6 % (ORP Benešov) všech příjemců.
- Počet příjemců PnP v rámci města Benešov i celého ORP postupně roste. Konkrétně mezi obyvateli Benešova stoupl z 377 v prosinci 2016 na 397 v červnu 2019. Za stejné období se zvýšil v celém ORP Benešov počet příjemců z 1 527 na 1583, tj. o 18 %.
- Přibližně pětina příjemců příspěvku na péči žila na konci roku 2014 v pobytových zařízeních. Zatímco v městě Benešov se jejich podíl do poloviny roku 2019 snížil na 18,6 %, v rámci celého ORP naopak stoupl na 26 %.
- Z údajů Mapy exekucí za města Benešov, Týnec nad Sázavou a Sázava a za ORP Benešov vyplývá, že největší podíl osob v exekuci byl v roce 2017 zaznamenán v městě Sázava (10,5 %), největší průměrná jistina na osobu byla evidována v Týnci nad Sázavou (382 134,- Kč), nejvyšší celkový počet exekucí v městě Benešov (6 245, tj. téměř třetina všech exekucí v území ORP Benešov), nejvyšší podíl seniorů (65 a více let) v exekuci mělo město Benešov (8 %).
- Celkový počet vyplacených dávek mimořádné okamžité pomoci v městě Benešov i v celém ORP v rozmezí let 2015 až 2018 postupně klesal. V případě města Benešov se snížil z 65 na 37 (tj. o 43 %), v případě ORP byl pokles nižší (ze 115 na 91, tj. o 21 %). U příspěvku na živobytí byl pokles ještě výraznější, a sice přes 48 % v Benešově a téměř 53 % v rámci celého ORP.
- Od roku 2014 do roku 2018 se v městě Benešov snížil počet měsíčně vyplacených příspěvků na bydlení z 264 na 204, to znamená o 23 %, zatímco v celém ORP došlo k poklesu z 539 na 450, tj. o necelých 17 %.

- Naprostá většina příspěvků na bydlení, zhruba čtyři pětiny, byla v městě Benešov vyplacena lidem, kteří jsou vůči majiteli bytu v nájemním vztahu. V rámci celé ORP byl jejich podíl přibližně dvoutřetinový, zbývající třetinu tvořili převážně obyvatelé žijící ve vlastním bydlení. Nejčastější kategorií příjemců tohoto příspěvku tvoří lidé žijící v jednočlenné domácnosti, následují obyvatelé dvou až tříčlenných domácností.
- Počet příjemců doplatku na bydlení, který je dávkou hmotné nouze, se v rozmezí let 2015 až 2018 snížil téměř na polovinu. V roce 2018 pobíralo tuto dávku celkem 59 obyvatel ORP Benešov, z nichž 27 mělo trvalé bydliště v městě Benešov. Celkem bylo pro účely této dávky posuzováno 98 osob, z nichž 38 mělo trvalé bydliště v Benešově.